

2007-01-01

ร่วมเกล้าชาวจุฬาราชบุรี พระประวัติสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา
สิริโสภาวัฒนวุฒิ

อมร เอี่ยมताल

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/jamjuree>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

เอี่ยมताल, อมร (2007) "ร่วมเกล้าชาวจุฬาราชบุรี พระประวัติสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาวัฒนวุฒิ," *Jamjuree Journal*: Vol. 9: Iss. 1, Article 4.

DOI: 10.58837/CHULA.JAMJUREE.9.1.10

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/jamjuree/vol9/iss1/4>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Jamjuree Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

พระประวัตติ

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ

เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

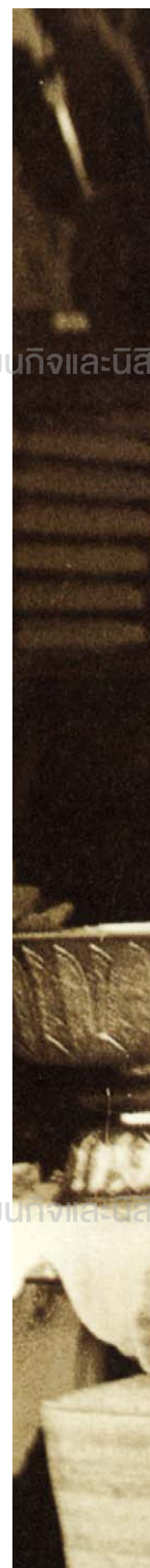
“ฉันขอกล่าวต่อท่านทั้ง
ปวงว่า จะพยายาม
บำเพ็ญคนเพื่อ
ประโยชน์แก่บ้านเมือง
ด้วยความจงรักภักดีต่อ
บ้านเกิด และต่อองค์
พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัว ผู้ทรงเป็นพระ
ประมุขของชาติ ทั้งจะ
ได้รักษาเกียรติศักดิ์แห่ง
ความเป็นราชนารีใน
มหากับริบรมราชวงศ์
ไว้ชั่วชีวิต”

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นต้นมา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ได้รับความเอาพระราชนุเคราะห์ใส่ติดตามความก้าวหน้าจาก
องค์พระประมุขและพระบรมวงศานุวงศ์เสมอมา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยก็ได้รับสนองพระราชปณิธานด้วยการเป็น
สถาบันหลักในการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาของชาติ
สร้างบุคลากรรับใช้ประเทศไทย นับแต่เริ่มสถาปนาจวบจน
ปัจจุบันและสืบเนื่องไปในอนาคต

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี พระราชธิดาพระองค์เดียวในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
เกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นหนึ่งในพระราชวงศ์ผู้ทรงพระคุณแก่
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยทรงปฏิบัติพระราชกิจในการสืบสาน
พระราชกรณียกิจนานาประการที่สมเด็จพระบรมชนกนาถได้ทรง
พระราชดำริริเริ่มไว้ ทรงทำนุบำรุงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดย
ประการต่าง ๆ อาทิ พระราชทานทุนประเดิมก่อสร้างห้องสมุด
กฎหมายในอาคารเทพทวารวดี ซึ่งเป็นอาคารหลังใหม่ของคณะ
นิติศาสตร์ พร้อมทั้งพระราชทานพระอนุญาตให้อัญเชิญพระนาม
มาเป็นชื่อห้องสมุดดังกล่าวว่า “ห้องสมุดกฎหมาย เพชรรัตน”
นอกจากนี้ยังทรงพระกรุณาเสด็จมาทรงเป็นประธานในงานต่าง ๆ
ที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น เช่น เสด็จมาทรงเปิดอาคารมหาธีรราชานุสรณ์
สถาบันวิทยบริการ ในโอกาส ๖๖ ปีแห่งการสถาปนามหาวิทยาลัย
และเสด็จมาทรงเปิดนิทรรศการเฉลิม พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในวาระวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ
๑๒๐ ปี และ ๘๔ ปีแห่งการสถาปนามหาวิทยาลัย

วันอาทิตย์ที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ เป็นวันพิเศษที่ชาวจุฬาฯ
ได้มีโอกาสรับเสด็จและเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้า
เพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ในพิธีถวายชัยมงคลเนื่องใน
ศุภมงคลวโรกาสฉลองพระชนมายุ ๖ รอบ หลังจากที่ทรงลง
พระนามในสมุดเยี่ยม ณ เรือนภะรตราชาแล้ว ศาสตราจารย์
ดร.เทียนฉาย กีระนันทน์ อธิการบดีในขณะนั้นกราบทูลถวายรายงาน
ความก้าวหน้าของมหาวิทยาลัยและถวายชัยมงคล ศาสตราจารย์
ดร.เกษม สุวรรณกุล นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทูลเกล้าฯ
ถวายของที่ระลึกเป็นเข็มทิศบรรจุในกล่องไม้ ภายในมีแผ่นทองคำ
จารึกว่า “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทูลเกล้าฯ ถวายเนื่องใน
ศุภมงคลวโรกาสฉลองพระชนมายุครบ ๖ รอบ ณ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย” และในวันศุกร์ที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๑ ณ วังรัตนฤดี
สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล
นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัย
เข้าเฝ้าเพื่อทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
กิตติมศักดิ์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติในฐานะที่ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์การ
ศึกษาและการสาธารณสุขของชาติ

เนื่องในโอกาสสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยครบ ๙๐ ปี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขอนำเสนอพระประวัติและพระกรณียกิจ
ของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้า เพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี เพื่อแสดงความกตัญญูตเวทิตาและเสริมพระเกียรติคุณ
ให้แผ่ไพศาลสืบไป

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อมร เอี่ยมताल นิสิตเก่าบัณฑิตวิทยาลัยปีการศึกษา ๒๕๓๙-๒๕๔๐ ร่มเกล้าชาวจุฬาฯ

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี พระราชกุมารีพระองค์เดียวในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี (พระนามเดิม เครือแก้ว อภัยวงศ์) ธิดาพระยาอภัยภูเบศร (เลื่อน อภัยวงศ์) กับคุณเล็ก บุนนาค ประสูติ ณ พระที่นั่งเทพสถานพิลาศในหมู่พระมหามณเฑียร เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ อันเป็นเวลาก่อนที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะเสด็จสวรรคตเพียง ๑ วัน สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงมีโอกาสเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเพียงครั้งเดียวโดยเจ้าพระยาธรรมรามา (ม.ล.เพ็ญ พึ่งบุญ) เป็นผู้นำเข้าเฝ้าถวายทอดพระเนตรการเสด็จสู่สวรรคาลัยอย่างกะทันหันของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในขณะที่พระนางเจ้าสุวัทนาฯ มีพระชนมายุเพียง ๒๐ พรรษา และพระราชธิดามีพระชนมายุเพียง ๒ วัน นับเป็นการเปลี่ยนแปลงในชีวิตอย่างใหญ่หลวง พระนางเจ้าสุวัทนาฯ ต้องทรงครองพระองค์ในฐานะพระวรราชเทวีพร้อมกับอัครมเหษีที่เสด็จเสวยพระสำราญ พระนางเจ้าสุวัทนาฯ ได้ทรงสละความสุขส่วนพระองค์และถวายพระอภิบาลสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ด้วยความวิริยะอุตสาหะสนองพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โดยสมบูรณ์ อีกทั้งยังได้รับพระกรุณาธิคุณจากสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าที่ทรงพระเมตตาเอาพระราชหฤทัยใส่ทั้งด้านพระอนามัยและความเป็นอยู่มาโดยตลอด ด้วยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสฝากพระราชธิดาไว้ก่อนเสด็จสวรรคต สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ เริ่มทรงพระอักษรเมื่อมีพระชนมายุ ๕ พรรษา โดยมีหม่อมเจ้าหญิง พิจิตรจิราภา เทวกุล อาจารย์ใหญ่โรงเรียนราชินีและโรงเรียนราชินีบน พร้อมด้วยครูพิศ ภูมิรัตน์ อาจารย์โรงเรียนราชินีเป็นผู้ถวายพระอักษร ณ พระตำหนักสวนหงส์ พระราชวังดุสิต โดยมีหม่อมเจ้าหญิงพิจิตรจิราภาจะเสด็จไปถวายพระอักษรในช่วงเช้า ส่วนครูพิศถวายพระอักษรตลอดวัน เมื่อเริ่มทรงพระอักษรนั้นมีพระสหายร่วมศึกษาด้วยได้แก่ ม.ร.ว. กอบศรี เกษมสันต์ ซึ่งสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวีพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าพระราชทานมาเป็นพระสหาย ด.ญ. โรสลิน เศวตศิลา ซึ่งพระยาอินทราธิบดี สันทรารองเมืองผู้เป็นบิดานำขึ้นถวายตัว และ ด.ญ.งามเจ็ดอนิรุทธเทวา ซึ่งพระยาอนิรุทธเทวาผู้เป็นบิดานำขึ้นถวายตัววิชาที่ทรงพระอักษร ได้แก่ วิชาภาษาไทย วาดเขียน และการคำนวณ นอกจากนี้ยังทรงเล่นกีฬาต่าง ๆ เช่น โครเกต แบดมินตัน วิ่งเป็ยว กระโดดเชือก เป็นต้น ทั้งยังทรงเล่นละครกับพระสหาย ทรงเป็นกันเองกับพระสหายทุกคนที่ร่วมศึกษา สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงเจริญวัยขึ้น จึงได้เสด็จไปทรงพระอักษร ณ โรงเรียนราชินี เมื่อพ.ศ. ๒๔๗๖ ทรงมีหมายเลขประจำพระองค์ ๑๙๔๗ ระหว่างที่ทรงพระอักษร ณ โรงเรียนราชินีนั้น หม่อมเจ้าหญิง พิจิตรจิราภา เทวกุล ทรงเป็นอาจารย์ใหญ่ และเป็นพระอาจารย์ผู้ทรงดูแลการทรงพระอักษรอย่างใกล้ชิดและยังถวายพระอักษรเป็นพิเศษในช่วงเย็นด้วย

เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลสมัยนั้นกับพระราชวงศ์ไม่สู้ราบรื่นนัก อีกทั้งสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงมีปัญหาเรื่องพระอนามัย อีกทั้งเพื่อทรงหลีกเลี่ยงความไม่สงบอันเนื่องจากการเมือง ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ พระนางเจ้าสุวัทนาฯ ได้ทรงนำเสด็จสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ไปทรงพระอักษรและประทับรักษาพระอนามัย ณ ประเทศอังกฤษ ตลอดระยะเวลาที่ประทับอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ และพระชนนี ได้พระราชทานพระวโรกาสให้ชาวไทยในประเทศอังกฤษเข้าเฝ้าและพระราชทานพระกรุณาแก่กิจการต่าง ๆ ของชาวไทยอยู่เสมอ เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ที่ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าโดยทั่วกันว่าสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ มีพระจริยวัตรที่งดงาม มีน้ำพระทัยที่เปี่ยมด้วยพระกรุณา มีพระวาจาที่สุภาพนุ่มนวล ทรงวางพระองค์อย่างเหมาะสม ไม่ทรงถือพระองค์

เมื่อเสด็จนิวัติประเทศไทยเป็นการถาวรในพุทธศักราช ๒๕๐๒ แล้ว สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ได้ประทับ ณ วังรื่นฤดี สุขุมวิท ๓๙ ครอบครองปัจจุบัน การประทับอยู่ในกรุงเทพฯ ทำให้ทรงมีเวลาส่วนพระองค์น้อยลง ด้วยทรงตั้งพระทัยมั่นในการบำเพ็ญพระกรณียกิจอย่างสม่ำเสมอ ทรงแบ่งเวลาพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นอเนกประการ โดยเฉพาะการเสด็จแทนพระองค์ไปทรงปฏิบัติพระกรณียกิจต่าง ๆ

เมื่อสมัยที่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอในรัชกาลปัจจุบันยังทรงพระเยาว์ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ได้เสด็จไปทรงเยี่ยมราษฎรตามหัวเมืองทั้งใกล้ไกล พร้อมพระราชทานความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ยากไร้อย่างสม่ำเสมอ เมื่อสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทรงเจริญพระชนมายุขึ้นกระทั่งทรงสามารถแบ่งเวลาพระราชกรณียกิจได้ กอปรกับสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ มีพระชนมายุสูงขึ้น จึงได้เสด็จไปทรงเยี่ยมราษฎรในถิ่นทุรกันดารน้อยลง

แม้สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ได้เสด็จไปประทับ ณ ประเทศอังกฤษเป็นเวลา ๒๐ ปี แต่พระองค์ก็ยังทรงรักและนิยมความเป็นไทยอย่างยิ่ง ดังที่ศาสตราจารย์เกียรติคุณ คุณหญิงศรีนาค สุริยะ พระอาจารย์ในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ได้บันทึกไว้ สรุปความว่า **“เมื่อได้เสด็จนิวัติประเทศไทยเป็นการถาวรในพุทธศักราช ๒๕๐๒ แล้ว ก็ทรงนิยมใช้แต่ของไทย โปรดฉลองพระองค์ผ้าไหมไทยที่ตัดเย็บในประเทศ ทรงรองพระบาทและกระเป๋าทรงถือที่ผลิตในประเทศ ส่วนพระสุคนธ์นั้น สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ โปรดน้ำอบไทยเป็นอย่างยิ่ง ทรงใช้น้ำอบไทยตั้งแต่พระชนมายุประมาณ ๑๐ พรรษากระทั่งปัจจุบัน”**

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้านการใช้ภาษาไทยนั้น สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ รับสั่งภาษาไทยถูกต้องชัดเจนเสมอ จะมีพระดำรัสเป็นภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติเท่านั้น ทั้งยังไม่โปรดให้ผู้ใดกราบทูลภาษาไทยปนภาษาต่างประเทศ หากคำในภาษาต่างประเทศคำใดมีศัพท์บัญญัติในภาษาไทยแล้ว จักต้องกราบทูลด้วยคำไทยเท่านั้น เป็นต้นว่า “สื่อประสม” ให้กราบทูลว่า “ลวงกลอนประสม” “เน็ตคลุมม” ให้กราบทูลว่า “ร่างแหคลุมม” “ทีวี” ให้กราบทูลว่า “โทรทัศน์” “แอร์” ให้กราบทูลว่า “เครื่องปรับอากาศ”

เป็นที่ทราบกันดีว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นโปรดความเรียบง่าย ไม่เอิกเกริกยุ่งยากและสิ้นเปลืองเกินความจำเป็น สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ก็เช่นเดียวกัน ทรงเป็นแบบอย่างในการประหยัด ทรงใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง โดยเฉพาะการใช้ไฟฟ้า ไม่โปรดให้ผู้ใดเปิดไฟไว้ล่วงหน้า และเมื่อเสด็จออกจากห้องใดก็ทรงปิดไฟด้วยพระองค์เอง นอกจากนี้เมื่อครั้งพระพลานามัยยังสมบูรณ์ ก็ทรงควบคุมการใช้จ่ายเงินส่วนพระองค์ด้วยการลงบันทึกรายรับ-รายจ่ายในสมุดทรงบันทึกอย่างละเอียดรอบคอบ

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงเปี่ยมด้วยพระกตเวทิตาธรรมต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวอย่างมั่นคง พระกิจวัตรสำคัญประจำวันคือการตั้งพระกระยาหารสังเวทพระบรมอัฐิทุกเวลาเช้าและกลางวัน ตอนค่ำก็ทรงสวดมนต์ถวายพระราชกุศลและถวายราชสักการะด้วยดอกไม้รูปเทียน สืบเนื่องมาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ตราบนานทุกวันนี้

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงปฏิบัติพระกรณียกิจอันเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองนานัปการ ทรงสนพระทัยในการพัฒนาการศึกษาและกิจการต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถทรงก่อตั้งไว้ ทรงอุทิศพระองค์ดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาทสมเด็จพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระบรมชนกนาถและสมเด็จพระอัยยิกา อาทิต ทรงพระกรุณาพระราชทานเงินส่วนพระองค์บำรุงกิจการของโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย (โรงเรียนมหาดเล็กหลวงที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นแทนวัดประจำรัชกาล) และทรงเอาพระทัยใส่อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในคราวที่ทรงเจริญพระชนมายุ ๓ รอบ ได้ทรงพระกรุณาพระราชทานเงินก่อสร้าง “ตึกเพชรรัตน” เพื่อพระราชทานเป็นอาคารเรียนวิทยาศาสตร์แก่โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ยิ่งไปกว่านั้น ในยามที่พระพลานามัยอ่อนแอ ก็ได้ทรงปฏิบัติพระกรณียกิจแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในโอกาสชดสมัยคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายนของทุกปี อีกทั้งเสด็จแทนพระองค์ในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรและรางวัลแก่นักเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ในพิธีนี้ได้ทรงพระกรุณาพระราชทานพระดำรัสเป็นข้อคิดแก่นักเรียนเป็นประจำทุกปี เช่นในพุทธศักราช ๒๕๒๗ ได้พระราชทานพระโอวาทตั้งความต่อนหนึ่งว่า

“...ในขณะที่เดียวกันก็ใคร่เตือนสตินักเรียนไว้ด้วยว่าความสำเร็จในชีวิตของคนเรานั้นมิได้ขึ้นอยู่กับวิชาความรู้อย่างเดียว ยังต้องอาศัยคุณสมบัติอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบอีกมาก จึงขอให้ทุกคนตั้งใจศึกษาเล่าเรียน หมั่นฝึกฝนตนเองให้ถึงพร้อมด้วยความรู้ความสามารถ และคุณสมบัติอื่น ๆ ทั้งในกายและในจิตใจ จักได้สามารถสร้างความสำเร็จ สร้างอนาคตที่ติดตามให้แก่ตนเอง และสามารถบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมและชาติบ้านเมืองได้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป...”

นอกจากนี้สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ยังทรงรับโรงเรียนที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชทรัพย์สมทบการก่อสร้างหรือทรงมีส่วนเกี่ยวข้องไว้ในพระอุปถัมภ์ ได้แก่ โรงเรียนปรีณสร้อยแยลส์วิทยาลัย และโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย ในจังหวัดเชียงใหม่ และโรงเรียนศรีอยุธยา ทั้งยังทรงพระอุตสาหะเสด็จไปทอดพระเนตรกิจการของโรงเรียนดังกล่าวด้วย ยิ่งไปกว่านั้น ในคราวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงดำรงพระยศพันโทหญิง ตำแหน่งผู้บังคับการกองพันทหารราบที่ ๒ กรมผสมที่ ๕ ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นกรมทหารราบที่ ๑๕ ค่ายวชิราวุธ จังหวัดนครศรีธรรมราช อันเป็นหน่วยงานทหารที่ถือกำเนิดขึ้นจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ได้เสด็จไปทรงตรวจพลสวนสนามและทรงพระกรุณาพระราชทานเงินจัดตั้ง “ทุนเพชรรัตนการุณ” เพื่อเป็นทุนการศึกษาของบุตรหลานข้าราชการทหารในกรมเมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๒

ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๔ ได้ทรงรับโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์เพชรราชูวิทยาไว้ในพระอุปถัมภ์ พร้อมทั้งพระราชทานทุนก่อสร้างอาคารเรียนหลังใหม่ทดแทนอาคารเรียนเดิมซึ่งคับแคบและชำรุด โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนในกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเคยเป็นนายทหารพิเศษประจำกรม และเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงเป็นนายทหารพิเศษประจำกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๔๕ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ในฐานะนายทหารพิเศษประจำกรม ก็ได้เสด็จไปทรงเป็นประธานในงานฉลอง ๑๐๐ ปีแห่งการสถาปนากรมนี้

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ผู้ทรงพระยศนาวาเอกแห่งกองทัพเรือ ยังได้ทรงสนองพระเดชพระคุณสมเด็จพระบรมชนกนาถ โดยการพระราชทานทุนประเดิมจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ สถานที่พลเรือสัตหีบ และพระราชทานพระวโรกาสให้คณะกรรมการดำเนินงานจัดสร้างเข้าเฝ้ารับพระราชทานแผ่นทอง เงิน นาก ที่ทรงเจิมแล้วเพื่ออัญเชิญไปหล่อพระบรมรูป เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๔๕

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มูลเหตุแห่งการจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ดังกล่าวนั้น สืบเนื่องจากพระมหากษัตริย์องค์ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีต่อกองทัพเรือไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการที่ได้ทรงใช้พระราชกุศโลบายอันแยบคายเพื่อระงับปัญหาเรื่องที่ดินโดยทรงประกาศกันเขตที่ดินบริเวณนี้ไว้เป็นที่ดินส่วนพระองค์เพื่อจะได้ใช้ในราชการแห่งราชนาวิในเวลาต่อมา ดังที่ปรากฏเป็นฐานทัพเรือสัตหีบในปัจจุบัน

ด้านการสาธารณสุขที่สืบเนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ได้ทรงอุปถัมภ์กิจการของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย และวชิรพยาบาลซึ่งสมเด็จพระบรมชนกนาถได้พระราชทานกำเนิดไว้ อาทิ ทรงพระกรุณาพระราชทานเงินบำรุงตึกมงกุฎเพชรรัตน ที่พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี พระชนนีทรงสร้างไว้ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์อย่างสม่ำเสมอ กับทั้งทรงรับมูลนิธิวชิรพยาบาล และโครงการก่อสร้างอาคารเวชศาสตร์ จุกเงินและศูนย์โรคหัวใจไว้ในพระอุปถัมภ์ นอกจากนี้ทรงอุปถัมภ์กิจการของวิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครอันเป็นวิทยาลัยแพทยซึ่งดำเนินงานร่วมกับวชิรพยาบาลด้วย

พระกรณียกิจสำคัญอีกประการหนึ่งที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ได้ทรงสนองพระราชปณิธานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้แก่กิจการลูกเสือ-เนตรนารี โดยได้ทรงรับคณะลูกเสือแห่งชาติไว้ในพระอุปถัมภ์และเสด็จไปทรงเยี่ยมค่ายในงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติเป็นประจำ ทั้งยังทรงพระกรุณาพระราชทานเงินก่อสร้าง “เรือนพยาบาลเจ้าฟ้าเพชรรัตน”

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงรับเป็นประธานโครงการจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ ค่ายหลวงบ้านไร่ จังหวัดราชบุรี ทรงรับสมาคมสโมสรลูกเสือวิสามานยนครเทพฯ ค่ายลูกเสือเพชรรัตน์ และสโมสรเนตรนารีเพชรราชูร์ จังหวัดสมุทรสาคร ไว้ในพระอุปถัมภ์ตลอดทั้งยังทรงสนับสนุนกิจการรักษาดินแดนซึ่งมีกำเนิดมาจากกองเสือป่าในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยทรงรับสมานพันธ์สมาคมสตรีอาสาสมัครรักษาดินแดน และสมาคมสตรีอาสาสมัครรักษาดินแดนไว้ในพระอุปถัมภ์

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ มีพระกรุณาธิคุณในการทำนุบำรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมในรัชกาลที่ ๖ อีกด้วย กล่าวคือบรรดาพระราชนิเวศน์ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างไว้ นั้น หากความทราบฝ่าพระบาทว่าแห่งใดชำรุดทรุดโทรม ก็ทรงรับเป็นประธานโครงการบูรณะปรับปรุง ส่งผลให้การบูรณะพระราชนิเวศน์ต่างๆ สำเร็จลุล่วง เช่น ได้ทรงรับเป็นประธานกรรมการอำนวยการบูรณะพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม พร้อมทั้งมีลายพระหัตถ์พระราชทานพระบรมราชพระวินิจฉัยในการดำเนินงานความว่า

“...ข้าพเจ้าเห็นสมควรดำเนินการโดยเริ่มจากพระตำหนักขาลิมมคลอสน์เป็นแห่งแรก พระตำหนักดังกล่าวมีสภาพภายในทรุดโทรม ถ้าปล่อยทิ้งไว้อาจจะแตกหักเสียหาย หากทรงงบประมาณของทางราชการคงจะไม่ทันการณ์ ข้าพเจ้าเห็นสมควรเปิดโอกาสให้ข้าราชการบริพารขนาดเล็ก ตลอดจนราชสกุล ตระกูลต่างๆ ที่ได้รับพระราชทานพระมหากษัตริย์คุณพระราชทานนามสกุล และพสกนิกรที่พระราชอาณาจักรได้มีโอกาสแสดงกตัญญู กตเวทิตาต่อพระองค์ ร่วมใจร่วมกำลังจัดหาหรือบริจาค เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล โดยข้าพเจ้ารับเป็นประธาน...”

ในการบูรณะพระราชนิเวศน์มฤตทายวัน จังหวัดเพชรบุรี ก็ได้ทรงสนับสนุนโดยทรงรับมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤตทายวันไว้ในพระอุปถัมภ์ ทรงพระกรุณาพระราชทานเครื่องใช้ส่วนพระองค์ บางส่วนของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ไปจัดแสดง ทั้งยังเสด็จไปทอดพระเนตรความเรียบร้อยของพระราชนิเวศน์อย่างสม่ำเสมอในทุกคราวที่เสด็จไปทรงพักผ่อนพระอิริยาบถ ณ พระตำหนักพัชราลัย หัวหิน ส่วนการบูรณะพระราชวังพญาไทที่ปัจจุบันตั้งอยู่ในบริเวณโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ได้ทรงรับชมรมคนรักวังซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนโครงการบูรณะพระราชวังพญาไทไว้ในพระอุปถัมภ์ พร้อมทั้งทรงรับเป็นประธานจัดการแสดงมหาอุปการการกุศล “มัทนา” เพื่อหารายได้สมทบทุนเพื่อการบูรณะพระราชวังดังกล่าวด้วย จะเห็นได้ว่าการที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงเอาพระทัยใส่ในการบูรณะซ่อมแซมงานทางด้านสถาปัตยกรรมเหล่านี้ นอกจากเป็นการฉลองพระเดชพระคุณในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว ยังนับว่าได้ทรงอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมของชาติให้ดำรงอยู่เป็นศรีสง่าแก่บ้านเมืองสืบต่อไป

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่พระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวให้ปรากฏแพร่หลาย โดยทรงก่อตั้งและทรงรับเป็นประธานกรรมการดำเนินงานมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังความในลายพระหัตถ์พระราชทานพระดำริในการจัดตั้งมูลนิธิ ว่า

“...ด้วยหอวิชาฐานุสรณ์ที่ฉันได้วางศิลาฤกษ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ นั้น บัดนี้คงสร้างเกือบจะเสร็จแล้ว ฉันจึงคิดว่าน่าจะจัดตั้งมูลนิธิวิชาฐานุสรณ์ขึ้น เพื่อช่วยเหลือกิจการของหอวิชาฐานุสรณ์และเผยแพร่พระเกียรติของสมเด็จพระบรมชนกนาถของฉัน...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์

๓๖

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ดำเนินงานตามที่ทรงวางนโยบายด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเผยแพร่พระอัจฉริยภาพให้เป็นที่ประจักษ์สืบเนื่องมาโดยลำดับ เช่น การจัดแสดงพระบรมราชประวัติพระชนมชีพ ซึ่งเป็นนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ หอวีรราชนครินทร์ ภายในบริเวณหอสมุดแห่งชาติ ทำวาสกรีโครงการจัดแสดงละครจากบทพระราชนิพนธ์ โครงการจัดพิมพ์สารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การจัดพิมพ์บทพระราชนิพนธ์ต่างๆ รวมทั้งวีรกรรมวีรกรรมสาร นอกจากนี้มูลนิธิ ยังมอบทุนวิจัยแก่ผู้ทำวิจัยอันเนื่องในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวอีกด้วย

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล ทั้งในฐานะที่เป็นพระประมุขแห่งพระราชวงศ์และในฐานะที่เป็นพระทายาทของสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า เมื่อสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงเจริญพระชนมายุ ๕ รอบในวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลฉลองพระชนมายุ ณ อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ได้พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับพระราชทานน้ำพระมหาสังข์และเหรียญรัตนาภรณ์รัชกาลที่ ๙ ชั้นที่ ๑ พร้อมทั้งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเลี้ยงพระกระยาหารกลางวัน ณ พระที่นั่งบรมพิมานในพระบรมมหาราชวัง และเมื่อทรงเจริญพระชนมายุ ๖ รอบในวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลฉลองพระชนมายุ ณ อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามและรับพระราชทานน้ำพระมหาสังข์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐานพระราชวังดุสิต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ในการส่วนพระองค์ของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ เพื่อให้ทรงสำราญพระอิริยาบถและพระหฤทัย ทรงไว้วางพระราชหฤทัยโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ เสด็จไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ในงานพระราชพิธี รัฐพิธี หรือพิธีต่างๆ อยู่เสมอ นอกจากนี้ยังพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงร่วมในราชพิธีสำคัญต่างๆ อยู่เป็นนิจ เช่น พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พระราชพิธีรัชดาภิเษก พระราชพิธีสถาปนาเฉลิมพระนามาภิไธยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และพระราชพิธีกาญจนภิเษก เป็นต้น รวมตลอดถึงงานพระราชทานเลี้ยงรับรองพระราชอาคันตุกะสำคัญ เช่น การรับเสด็จสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ ๒ แห่งสหราชอาณาจักร

ในคราวที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงจัดงานสำคัญหรืองานอันเนื่องด้วยกิจการสาธารณกุศล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถก็ได้พระราชทานพระมหากรุณาธิคุณสนับสนุนเกื้อกูลกิจการนั้นๆ รวมถึงทรงรับเชิญเสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานในงานที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงจัดและพระราชทานเงินเพื่อการกุศลต่างๆ ที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงอุปถัมภ์บำรุงเสมอมา

ทุกคราวที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะมีพระราชดำริถามว่าทรงพระสำราญหรือไม่ และต้องพระประสงค์ประการใดอยู่เสมอ คราวหนึ่งเมื่อสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงพระประชวร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จไปทรงเยี่ยมพระอาการ ณ โรงพยาบาลศิริราช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชปฏิสันถารในเรื่องเพลงและดนตรีเพื่อให้สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ทรงพระสำราญ

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงดำรงพระองค์อย่างสง่างามสมกับพระอิสริยยศกิติขจรขัตติยราชกุมารีแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์เสมอมา ครั้งหนึ่งทรงพระราชทานพระดำรัสแก่ผู้เข้าเฝ้าถวายชัยมงคลในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๘ ณ โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ความตอนหนึ่งว่า

“...ฉันขอกล่าวต่อท่านทั้งปวงว่า จะพยายามบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์แก่บ้านเมืองด้วยความจงรักภักดีต่อบ้านเกิด และต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นพระประมุขของชาติทั้งจะได้รักษาเกียรติศักดิ์แห่งความเป็นราชกุมารีในมหาจักรีบรมราชวงศ์ไว้ชั่วชีวิต...”

กาลเวลาที่ผ่านมาย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ได้ทรงบำเพ็ญพระกรณียกิจอันก่อประโยชน์ต่อแผ่นดินเฉกเช่นเดียวกับพระบรมวงศานุวงศ์ในราชวงศ์จักรีที่ได้ปฏิบัติเป็นแบบอย่างต่อเนื่องมานับแต่อดีตถึงปัจจุบันพระกรณียกิจทั้งปวงล้วนแสดงให้เห็นถึงความกตัญญู กตเวทิตาต่อสมเด็จพระบรมชนกนาถ รวมทั้งการสนองพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสมเด็จพระปณิธานข้างต้นโดยบริบูรณ์